

JÓZSEFVÁROSI ÓVODÁKBA JÁRÓ GYEREKEK SZOCIÁLIS STÁTUSZÁT MUTATÓ INDIKÁTOROK - 2023

2024. FEBRUÁR 14.

MEGRENDELŐ:

JÓZSEFVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT

SZERZŐK:

LACZKOVICH ANNA, VÁRADI BALÁZS

Az alábbi jelentés¹ a józsefvárosi óvodakörzet-módosítások során az óvodákba járó gyermekek szociális összetételében bekövetkezett változásokat foglalja össze 2018 és 2023 között, a körzet-átalakítás mindkét hullámának hatásai megjelennek a prezentált eredményekben. Ez a jelentés a korábban elvégzett munkáknak a 2023 október 1-jéig beiratkozottak adataival kiegészített változata, mely olyan mutatókat is tartalmaz (roma gyermekek száma, nem iskolázott szülők gyermekeinek száma), melyekről a korábbi jelentéseinkben nem rendelkezünk adatokkal.

A PROJEKT LEÍRÁSA

A Józsefvárosi Önkormányzat megbízásából a Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet 2020 novemberében azt a feladatot vállalta, hogy térképre viszi azokat a demográfiai és szocio-ökonómiai adatokat, melyekből kiindulva a beóvodázási körzeteket a térbeli társadalmi egyenlőtlenségeket jobban figyelembe vevő, igazságosabb, inkluzívabb módon tudják a Józsefvárosi Önkormányzat döntéshozói újrarajzolni. Ennek a folyamatnak a második fázisa 2021-ben indult azzal a céllal, hogy frissebb adatok alapján, további korrekciókat lehessen létrehozni a beóvodázási körzetek határain, tovább csökkentve ezzel a területi egyenlőtlenségek által okozott óvodai szegregáció mértékét. A munka eredményeként Józsefváros Önkormányzata a beóvodázási körzeteket két lépésben módosította, először a 2021-es beóvodázási időszakot megelőzően², majd 2022 év elején a 2022. évi beóvodázási időszak előtt³. Az adminisztratív átalakítással párhuzamosan Józsefváros Önkormányzata a Rosa Parks és a Partners Hungary Alapítványokkal együttműködve két és fél éven át tartó, a COVID miatt meghosszabbított óvodafejlesztési programot hajtott végre, *Befogadó Óvodák* néven.⁴

A Budapest Intézet azóta kétszer is monitoring jelentésekben vizsgálta az inklúzió alakulását a Józsefvárosi óvodákban. Ebben a 2023-as beiratkozásig naprakész jelentésben az óvodák közötti egyenlőtlenségekben bekövetkezett változásokat az adott óvodába járó gyerekek ötféle nemzetiségi- és státuszmutatója alapján mutatjuk be, mely adatokat a Józsefvárosi Óvodák biztosítottak számunkra. Ezek: az intézmény dolgozói által romának ítélt, az alacsonyan iskolázott háztartásokból kikerülő, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre (RGYK) jogosult gyerekek száma, a sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI) száma, illetve a

¹ Ez a megbízó megjegyzéseit is beépítő, a korábban elküldött szöveg 2024. február 14-én véglegesített, javított változata.

² 2021-es Előterjesztés:

https://jozsefvaros.hu/pdfjs/web/viewer.html?file=https://jozsefvaros.hu/downloads/2022/05/2215_2021_03_25_150_eloterjesztes.pdf?ver=20220510131314

2021-es Határozat:

https://jozsefvaros.hu/pdfjs/web/viewer.html?file=https://jozsefvaros.hu/downloads/2022/05/2214_2021_15_0_a_jozsefvarosi_onkormanyzat_altal.pdf?ver=20220510131313

³ 2022-es Előterjesztés:

https://jozsefvaros.hu/pdfjs/web/viewer.html?file=https://jozsefvaros.hu/downloads/2022/05/5998_2022_03_28_90_a_jozsefvarosi_ovodak_atservezeserol_eloterjesztes.pdf?ver=20220510234313

2022-es Határozat:

https://jozsefvaros.hu/pdfjs/web/viewer.html?file=https://jozsefvaros.hu/downloads/2022/05/5997_2022_90_a_jozsefvarosi_ovodak_atservezeserol.pdf?ver=20220510234312

⁴ <https://www.rosaparks.hu/ovodai-inkluzios-programok/>

hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű (HH és HHH) gyermekek száma. Ezek a mutatók, mint alább tárgyaljuk, különböző előnyökkel és hátrányokkal bírnak és különböző minőségben és évekre állnak rendelkezésünkre. **A jelentés további részeiben bemutatjuk, hogy minden indikátor esetében csökkent a kerületi átlagtól való átlagos eltérés mértéke, ami arra utal, hogy a kerület óvodái az odajáró gyermekek státuszát tekintve 2018, 2020, ill. 2021 óta 2023-ra közelebb kerültek egymáshoz.**

Az RGYK, a HH és a HHH mutatók tekintetében érdemes óvatosan kezelni a 2021-es és 2022-es eredményeket, mivel ezen jogosultságok időtartama 2020. november 4 és 2022. június 30-közt a veszélyhelyzetre való tekintettel automatikus meghosszabbításra került; a jogosultságok 2022. augusztus 31-ével jártak le.⁵ Az RGYK-ra jogosult, HH-s és HHH-s gyerekek számában a 2022 szeptemberi adatokban ebből fakadóan jelentős csökkenés figyelhető meg.

KERÜLETI ÓVODÁK – INTÉZMÉNYI VÁLTOZÁSOK

Az áttekinthetőség érdekében az óvodakörzetek újrajrészolásával párhuzamos intézményi változásokat ebben az alfejezetben foglaljuk össze: 2019-ben bezárták a Szivárvány, 2020-ban a Kincskereső tagóvodát. 2022-ben a Napsugár óvoda és a Gyerek-Virág óvoda összevonásából létrejött a Napvirág óvoda. A Hétszínvirág és Várunk Rád tagóvodák új nevet kaptak: jelenleg előbbi Tündérkert, utóbbi Mackóvár névre hallgat. Az intézményi változások hatására a józsefvárosi óvodák száma 14-ről (2018) 11-re (2023) csökkent. A követhetőség érdekében a következőkben minden óvodára a legfrissebb elnevezéssel hivatkozunk, függetlenül attól, hogy adott évben éppen hogyan hívták őket.

KERÜLETI ÓVODÁK LÉTSZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA

2018 és 2023 között jelentősen (1313-ról 1057-re) csökkent a kerületi óvodába járó gyerekek összlétszáma.⁶ Ez a szám részben demográfiai csökkenésből fakadt, részben abból, hogy a józsefvárosi gyermekek egy nem elhanyagolható részét nem kerületi önkormányzati óvodába küldik.⁷ A 2020-2023 közötti időszakban, tehát a „Befogadó Óvodák” program kezdetétől, a létszámcsökkenés intenzitása láthatóan alábbhagyott. Míg 2018-ról 2020-ra a józsefvárosi óvodások összlétszáma körülbelül 16%-kal csökkent, addig ugyanez a változás 2020 és 2023 között csupán 5% körül alakult.

⁵ 556/2020. (XII. 4.) Korm. rendelet

<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A2000556.KOR&targetdate=20210523&printTitle=556/2020.%20%28XII.%204.%29%20Korm.%20rendelet>

⁶ Az abszolút számok csökkenésével kapcsolatos képet árnyalhatja egy a józsefvárosi önkormányzat által készített hatástanulmány, mely megállapította, hogy az óvodaköteles népesség számához viszonyítva a Befogadó Óvodák projekt bevezetését követően a józsefvárosi óvodákba járó gyerekszám sokkal inkább stagnált, mintsem csökkent, míg a beavatkozást megelőzően egyértelmű csökkenés volt megfigyelhető (Józsefvárosi Önkormányzata, 2023).

⁷ 2023-ban népességnyilvántartási adatok alapján a józsefvárosi óvodaköteles gyerekek száma 480 fő volt, melyből 375 fő frissen, tehát 2023. szeptember 1-jétől kezdve óvodaköteles. A halasztók száma 2023-ban 66 fő volt. Ezek az adatok viszonyíthatók ahhoz, hogy 2023-ban az újonnan beíratott gyerekek száma 386 fő volt, míg az óvodai összlétszám 1057 volt 2023. októberében.

Egy-egy tagóvodán belül is látunk változást: míg a Csodaszigetbe és a Tündéerkertbe járó gyerekek száma nőtt, addig a Pitypang, a Tá-Ti-Ka és a Mackóvár óvodásainak száma láthatóan csökkent (utóbbi óvodában a csökkenés oka a megrendelőnk közlése szerint egy szándékos, a káros elkülönülés ellen tett önkormányzati lépés volt). A 2021-es évet megelőző csökkenést és a 2022-ig tartó növekedést követően, 2023-ban a Százszorszépbe járó gyerekek száma visszaállt a 2020-as szintre, a Katicába járó gyerekek száma pedig a 2018-as szintre. (1. táblázat)

1. Táblázat - Józsefvárosi óvodák létszáma 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Csodasziget	69	72	78	82	81	86
Katica	130	124	128	126	139	133
Kincskereső	89	79	megszűnt			
Mesepalota	119	117	111	111	104	103
Székhelyóvoda	90	83	78	82	88	93
Napsugár	76	75	70	60	megszűnt	
Napvirág (volt Gyerek-Virág és Napsugár)	83	81	76	79	93	86
Pitypang	141	118	115	118	115	125
Százszorszép	127	140	132	126	139	135
Szívárvány	33	megszűnt				
Tá-Ti-Ka	109	100	85	79	83	76
Tündéerkert (volt Hétszínvirág)	66	64	86	78	76	74
Mackóvár (korábbi Várunk Rád)	96	81	71	69	73	68
Virágkoszorú	85	76	73	81	89	78
Kerületi összlétszám	1313	1210	1103	1091	1080	1057

KERÜLETI ÓVODÁKBA JÁRÓ ROMA GYERMEKEK

Az intézményvezetők által romának vélt tanulók arányának alakulása egy, a magyar oktatástatisztikában régóta használt, de inherensen bizonytalan, potenciálisan torzított mércéje a romákkal szembeni szegregáció mértékének. A józsefvárosi óvodákkal kapcsolatban erről két időpontban felvett információval bírunk. Az első, melyet az Önkormányzat bocsátott a rendelkezésünkre, 2020-as, a Rosa Parks Alapítvány gyűjtötte, a Befogadó óvodák program előkészületi szakaszában, és sajnos nem kizárható, hogy a szervezeti átalakításokkal kapcsolatos várakozások befolyásolták, torzították. A másodikat 2023 őszén mi magunk vettük fel (a használt kérdőívet ld. a függelékben)⁸: ekkor a tagintézmények vezetői az adatfelvevő

⁸ A saját kérdőívünkben, egy esetleges későbbi vizsgálatot előkészítve az adatok egy itt használnál bővebb körére: a nem roma, idegen anyanyelvű gyermekek arányára és a csoportok közötti arány-különbségekre is

kérdőív kiosztásával párhuzamosan egy, a nemzetiségi adatok azonosításával, jogi státuszával kapcsolatos, egy, amúgy is tervezett továbbképzésben vettek részt, melyet a Rosa Parks Alapítvány szakembere tartott. Ez alapján a tagóvodavezetők elsősorban név, bőrszín, és más jegyek alapján (adott esetben visszamenőleg) becsülték meg az óvodába és csoportokba járó roma és más nemzetiséghez tartozó gyerekek számát. Ez utóbbit tudjuk arra használni, hogy a 21-ben, 22-ben és 23-ban felvett gyermekcsoportok összetételének változását vizsgáljuk vele.

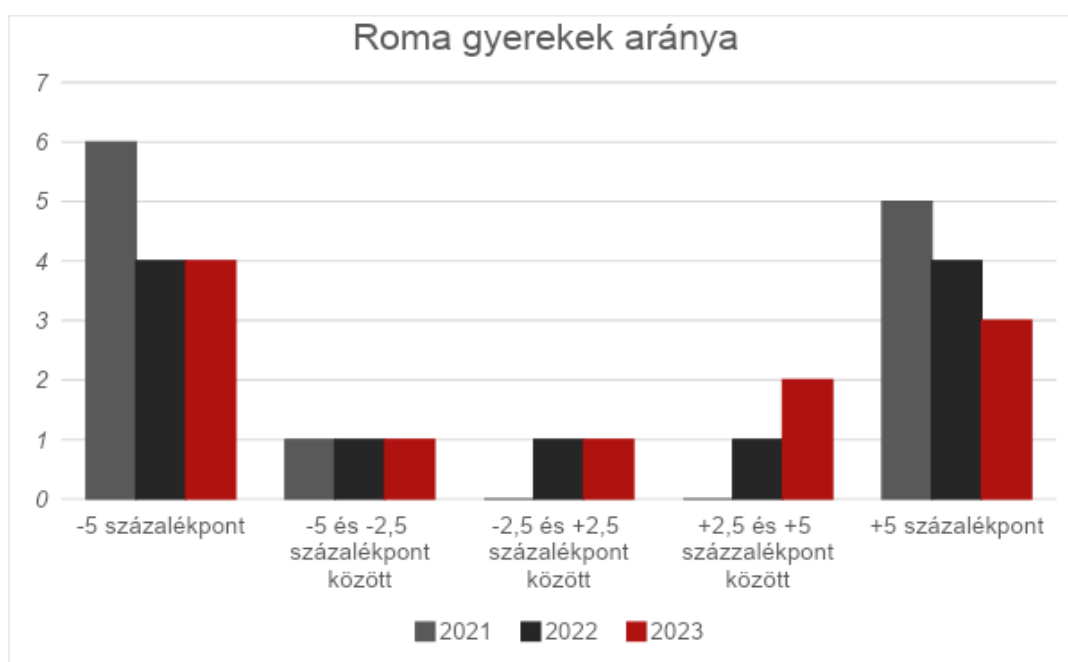
A frissen beóvodázott roma gyerekek arányának tekintetében a 2. táblázatban látható, hogy 2021 és 2023 között a legtöbb esetben biztató tendencia rajzolódik ki a kerületi átlagtól való eltérésben. Elsősorban a kerületi átlagtól való legalább 5 százalékpontos eltéréseket sikerült csökkenteni, melyet az 1. ábra eredményei is alátámasztanak. A kerületi átlaghoz képest jó státuszú óvodának számított 2021-ben a Katica, a Pitypang és a Csodasziget; ebből két óvoda esetében jelentősen csökkent a kerületi átlaghoz képesti eltérés (igaz, a Csodasziget esetében negatív előjelűre fordult át). A legmagasabb roma arányokkal a Székhelyóvoda, a Napsugár és Napvirág rendelkeztek. A Napvirág óvoda esetében sikerült jelentős mértékben csökkenteni a kerületi átlaghoz való eltérést (a 21,7 százalékpontos többletet 10 százalékpont alá). A Virágkoszorú és Tündérműkert óvodák esetében nem történt jelentős arány-elmozdulás. A Tá-Ti-Ka és Százszorszép óvodák esetében a kerületi átlaghoz képest a roma gyerekek aránya kissé növekvő tendenciát mutat; a Mackóvár óvoda esetében viszont jelentős arány-csökkenés figyelhető meg. A Mesepalota esetében nem volt 2021-ből rendelkezésre álló adat. A más nem roma, idegen anyanyelvű (külföldi) gyerekek arányaival kapcsolatos táblázat és ábra a Függelékben található. Tekintve, hogy a jelenleg vizsgált időszak nem fed le hosszú időtávot, igazán jó képet majd az egy-két év múlva frissülő adatgyűjtéssel adhatunk.

rákérdeztünk, de mivel az elsőről csak korlátozottan (21-23), a másodikról egyáltalán nincsen *ex ante* adatunk, itt nem használtuk ezeket a válaszokat.

2. Táblázat – Frissen beíratott roma gyerekek aránya óvodánként 2021-2023⁹

év	2021		2022		2023	
	arány	eltérés	arány	eltérés	arány	eltérés
Katica	16.7%	16.0%	18.3%	11.7%	31.7%	2.5%
Pitypang	13.2%	19.5%	9.5%	20.5%	10.3%	23.9%
Tá-Ti-Ka	25.8%	6.9%	34.3%	-4.2%	37.5%	-3.3%
Mesepalota	-		24.3%	5.7%	20.8%	13.4%
Csodasziget	18.9%	13.7%	22.0%	8.0%	42.9%	-8.7%
Virágkoszorú	36.5%	-3.9%	26.5%	3.5%	31.4%	2.8%
Százsorszép	44.4%	-11.8%	46.2%	-16.1%	49.1%	-14.9%
Székhelyóvoda	60.9%	-28.2%	51.4%	-21.3%	65.5%	-31.3%
Mackóvár (volt Várunk Rád)	42.9%	-10.2%	30.8%	-0.7%	18.2%	16.0%
Napvirág (volt Gyerek-Virág és Napsugár)	54.3%	-21.7%	50.0%	-19.9%	43.5%	-9.3%
Tündérkert (volt Hétszínvirág)	38.9%	-6.2%	39.5%	-9.4%	36.7%	-2.5%
Napsugár	76.9%	-44.3%	megszűnt			
Kincskereső	megszűnt					
Szivárvány	megszűnt					
Kerületi átlag	32.7%		30.1%		34.2%	

1. Ábra - Óvodák száma a kerületi frissen beíratott roma gyerekek arányának átlagtól való eltérés

⁹ Az „eltérés” oszlopban minden mutató táblázatának esetében a kerületi átlag és az adott óvoda arányának különbsége látható. Negatív előjellel azok az eltérések szerepelnek, ahol adott óvodában az adott mutatóra vonatkozó érték meghaladja a kerületi átlagot, és így az „átlagosnál” rosszabb összetétel-arányt mutatnak.

mértéke szerint

A fenti mutatókkal az óvodák közötti etnikai elkülönítést nem kifejezetten lehet megragadni, így ennek méréséhez a magyar kontextusban Kertesi és Kézdi (2009) által használt, az oktatási szegregációs szakirodalommal való összevetést lehetővé tevő ún. *szegregációs indexet* számoltunk. A szegregációs index azt mutatja meg, hogy a többségi és kisebbségi csoportok közötti véletlenszerű kontaktusok valószínűsége hány százalékkal kisebb annál, amekkora abban az esetben lenne, ha a kisebbségi (vagy a többségi) tanulók eloszlása egyenletes lenne Józsefváros óvodáiban.¹⁰ Más szóval, jelen esetben az index azt mutatja meg, hogy mennyire csoportosulnak csak bizonyos óvodákba a roma (vagy külföldi) gyerekek. Az index nulla és egy közötti értéket vehet fel: nullát, ha nincs szegregáció, egyet, ha teljes szegregáció van. A mutatót a józsefvárosi óvodákba járó gyerekek összlétszámából, valamint a két kisebbséghez (romák, illetve külföldiek) összlétszámából és arányából az alábbi módon számoltuk ki:

$$Sz_j = \frac{p_j - (\sum_{o=1}^o \frac{Gy_{jo} - K_{jo}}{Gy_j - K_o} * p_{jo})}{p_j} \quad 0 \leq Sz_j \leq 1^{11}$$

Mint fent említettük, mutatónkat a Rosa Parks Alapítvány szakembere által tartott felkészítő foglalkozás után elkért, a tagóvodavezetők által visszamenőlegesen is összegyűjtött adatok alapján készítettük el.

A szegregációs indexek eredményei a 3. táblázatban láthatók.

3. Táblázat – Az óvodák közötti szegregációs index alakulása Józsefvárosban, 2020, 2021, 2023

	Romák	Külföldiek
2023-ban a teljes óvodai létszám ¹²	0.059	0.055
2023-ban újonnan beíratottak ¹³	0.102	0.056

¹⁰ Ebben az esetben kisebbség alatt bármilyen kisebbségi csoportot érthetünk. Jelen tanulmányban egyrészt a romák, másrészt a más nemzetiséghez tartozók (külföldiek) kisebbségi csoportjait vizsgáltuk. Bár elvileg ilyen mutatót minden gyermekcsoportra lehet számolni, a magyar oktatásgazdaságtani irodalomban csak a bevalláson alapuló roma-aránnyal kapcsolatban szokták megadni – mi is így tettünk.

¹¹ Sz_j : Óvodák közötti szegregációs index;

P_j : A roma/külföldi gyerekek aránya Józsefvárosban (összesen),

P_{jo} : A roma/külföldi gyerekek aránya Józsefváros adott óvodájában,

Gy_{jo} : A gyerekek száma Józsefváros adott óvodájában,

Gy_j : A gyerekek száma Józsefvárosban (összesen),

K_{jo} : A roma/külföldi gyerekek száma Józsefváros adott óvodájában,

K_j : A roma/külföldi gyerekek száma Józsefvárosban (összesen),

$\sum_{o=1}^o \frac{Gy_{jo} - K_{jo}}{Gy_j - K_o}$: Az óvodai kisebbséghez tartozó gyerekek arányának összege.

¹² A tagóvodák által legkésőbb 2023. november 2-ig megküldött adatok alapján, mely alapján a 2023-as összóvodai létszám 1068 fő volt.

¹³ A tagóvodák által legkésőbb 2023. november 2-ig megküldött adatok alapján.

2022-ben újonnan beíratottak ¹⁴	0.076	0.171
2021-ben újonnan beíratottak ¹⁵	0.154	0.119
2020-as adatfelvétel a teljes óvodai létszámról	0.148	-

Mind a romák, mind a külföldi gyerekek esetében kifejezetten alacsony az óvodák közötti elkülönítés foka, és előtte-utána szempontból minden esetben javuló tendenciát láthatunk. A roma gyerekek esetében, ha a Rosa Parks 2020-as adatfelvételét hasonlítjuk a 2023-as teljes óvodai létszámhoz, 60%-os aránycsökkenést tapasztalunk, mely változás szignifikánsnak mondható. Ha ugyanezt az adatfelvételt a 2023-ban újonnan beóvodázott gyerekek számához, akkor pedig az észlelt csökkenés 33%-os a szegregációs indexben. Ugyanekkora csökkenés látható a már egységes módszertannal 2021-ben és 2023-ban felvett újonnan beóvodázott roma gyerekek csoportjai között is; bár 2022-höz képest a 2023-re az újonnan beíratott gyerekek esetében az index némileg romlott, igaz ez a romlás nem tekinthető szignifikánsnak. A romlás oka többek között fakadhat az óvodai létszámokból való eltérésekből. A 2023-as érték mindenképpen jó eredménynek tekinthető, hiszen az elmúlt 3 év legmagasabb kerületi átlaga (34,2%) mellett volt tapasztalható javulás a 2021-es évhez képest.

A külföldi gyerekek esetében a 2023-ban újonnan beóvodázott és az összóvodai létszám közötti különbség elhanyagolható, a 2021-ben újonnan beóvodázottak és a 2023-ban újonnan beóvodázottak közötti elkülönülés foka jelentős mértékben, a felére csökkent, tehát a külföldi gyerekek esetében a szegregációs indexben mindenképpen erős javulás volt megfigyelhető.

ALACSONYAN ISKOLÁZOTT SZÜLŐK KERÜLETI ÓVODÁKBA JÁRÓ GYERMEKEI

A gyerekek későbbi előmenetelét, szociális háttérét jelentős mértékben meghatározza a szülők (főként az anya) iskolai végzettsége. Abban az esetben, ha a gyerek legalább egy szülőjének legmagasabb iskolai végzettsége nem haladja meg a 8 általánost, nehéz szociális helyzetűnek (továbbiakban NSZH) vettük. Az összehasonlítást itt is 2021 és 2023 között tesszük meg, mert a megelőző évekről sajnos nem állt rendelkezésünkre megbízható adat.

A 4. táblázatban és 2. ábrán látható, hogy az NSZH arányok tekintetében a kerületi átlagtól szélsőségesen eltérő óvodák számát 2021-ről 2023-ra valamelyest sikerült csökkenteni. A kerületi átlagtól jelentősen eltérő Mackóvár tagóvoda például kifejezetten jól szerepelt ebből a szempontból, a 2021-es -38,4 százalékpontos eltérést sikerült 2,2 százalékpontos eltérésre változtatni, tehát egy szegregált óvodából egy átlag közeli óvoda jött létre. A Katica, Pitypang, Mesepalota és Napvirág óvodák esetében szintén csökkent a kerületi átlagtól való eltérés. Az arányok alakulásának tekintetében a Tündérkert és a Százszorszép óvodák nem mutattak jelentős változást. A Virágkoszorú esetében azonban nem annyira pozitív a kép: 2023-ban a kerületi átlagtól való legmagasabb eltérés is, és az NSZH gyerekek arányának legmagasabb értéke is itt látható, míg az óvoda 2021-ben nem mutatott ilyen kiugró értékeket.

¹⁴ A tagóvodák által legkésőbb 2023. november 2-ig megküldött adatok alapján.

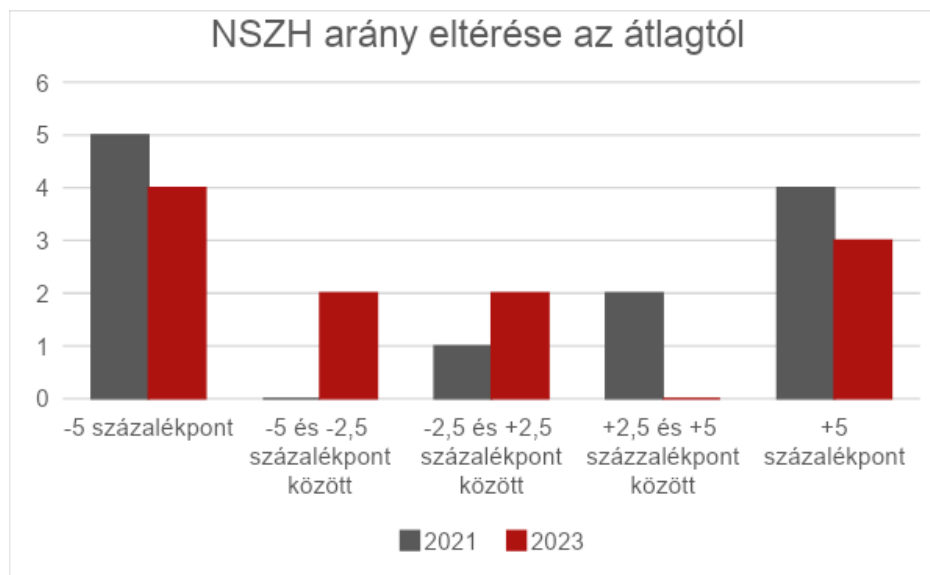
¹⁵ A tagóvodák által legkésőbb 2023. november 2-ig megküldött adatok alapján.

4. Táblázat – Az újonnan beiratkozó NSZH-s gyerekek aránya óvodánként, 2021 és 2023

év	2021		2023	
	arány	eltérés	arány	eltérés
Katica	31.7%	-5.1%	21.3%	0.0%
Pitypang	7.1%	19.4%	8.0%	13.3%
Tá-Ti-Ka	20.8%	5.7%	13.0%	8.2%
Mesepalota	20.5%	6.1%	18.2%	3.1%
Csodasziget	27.6%	-1.0%	10.7%	10.6%
Virágkoszorú	12.1%	14.4%	44.8%	-23.6%
Százsorszép	30.4%	-3.9%	30.8%	-9.5%
Székhelyóvoda	30.8%	-4.2%	14.3%	7.0%
Mackóvár (volt Várunk Rád)	65.0%	-38.4%	19.0%	2.2%
Napvirág (volt Gyerek-Virág és Napsugár)	35.0%	-8.4%	18.5%	2.7%
Tündérkert (volt Hétszínvirág)	37.9%	-11.4%	38.1%	-16.8%
Napsugár	0.0%	26.6%	megszűnt	
Kincskereső	megszűnt			
Szivárvány	megszűnt			
Kerületi átlag	26.6%		21.3%	

2. Ábra - Óvodák száma kerületi újonnan beiratkozó NSZH gyerekek arányának az átlagtól való eltérés mértéke szerint

KERÜLETI ÓVODÁKBA JÁRÓ RENDSZERES GYERMEKVÉDELMI KEDVEZMÉNYBEN RÉSZESÜLŐ GYERMEKEK

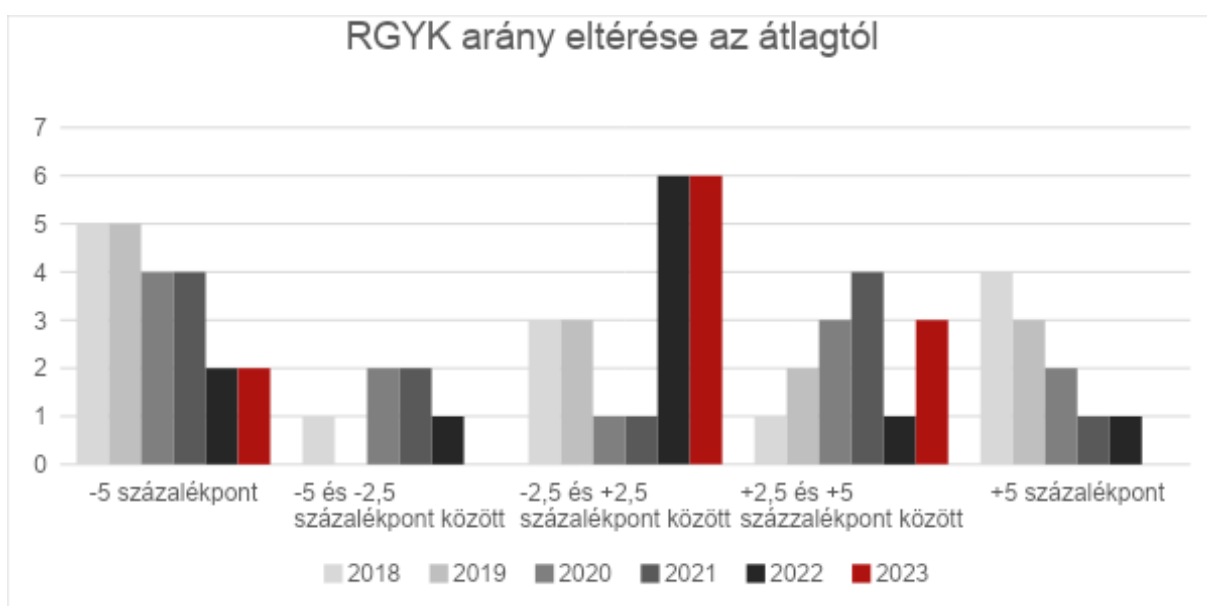
A célkitűzés szerint a kerületi átlagtól való eltérést rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyerekek tekintetében egy-egy óvodán belül 5 százalékpont alá igyekezett csökkenteni az Önkormányzat. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre (RGYK) jogosult gyerekek tekintetében az 5. táblázatban látható, hogy ez 2023-ig nem mindenhol valósult meg, de a tendencia szinte minden esetben biztató, amit a 3. ábrán megjelenített eredmények is alátámasztanak. A kerületi átlaghoz képest kimagaslóan magas státuszú óvodának számított 2018-ban a Pitypang és a Tá-Ti-Ka; mindkét óvoda esetében jelentősen csökkent a kerületi átlaghoz képesti eltérés (bár ehhez hozzá tartozik, hogy az RGYK-ra jogosult gyerekek aránya is jelentősen csökkent 2018 és 2023 között 14,2%-ról 5,3%-ra). Legrosszabb helyzetű óvodának a Napsugár és a Mackóvár számítottak 2018-ban, a Mackóvár esetében 18,1 százalékponttól 5 százalékpont alá sikerült csökkenteni a kerületi átlagtól való eltérést 2023-ra, míg a Napsugár óvodát, épp a szegregált helyzete miatt az Önkormányzat összevonta a Gyerek-Virág óvodával, ami a jobb helyzetű óvodák közé tartozott 2018-ban. A 2022-es összevonás után az akkori Gyerek-Virág (jelenleg Napvirág) korábbi relatív státusza nem változott jelentősen. A Tündérművek óvoda relatív rossz státuszúnak számított 2018-ban, az elmúlt években ingadozó értékeket mutatott, 2022 és 2023 között pedig jelentős javulást ért el az RGYK-s gyerekek aránya alapján.

5. Táblázat – RGYK-ra jogosult gyerekek aránya óvodánként összesen, 2018-2023

év	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	arány	eltér és	arán y	eltér és	arán y	eltér és	arán y	eltér és	arány	eltér és	arán y	eltér és
Katica	10.0%	4.2%	8.9%	3.3%	5.5%	4.4%	4.8%	4.1%	0.7%	5.4%	2.3%	3.0%
Pitypang	0.7%	13.5 %	1.7%	10.5 %	1.7%	8.1%	4.2%	4.7%	2.6%	3,5%	4.0%	1.3%
Tá-Ti-Ka	5.5%	8.7%	4.0%	8.1%	2.4%	7.5%	2.5%	6.4%	3.6%	2,5%	5.3%	0.0%
Mesepalota	6.7%	7.4%	6.0%	6.2%	5.4%	4.5%	4.5%	4.4%	4.8%	1,3%	2.9%	2.4%
Csodasziget	23.2%	-9.0%	23.6 %	- 11.5 %	12.8 %	-2.9%	12.2 %	-3.3%	4.9%	1,2%	4.7%	0.6%
Virágkoszorú	20.0%	-5.8%	18.4 %	-6.3%	16.4 %	-6.6%	14.8 %	-5.9%	5.6%	0,5%	3.8%	1.5%
Százszorszép	14.2%	0.0%	17.9 %	-5.7%	13.6 %	-3.8%	5.6%	3.3%	5.8%	0,4%	10.4 %	-5.1%
(Székhelyóvoda	12.2%	1.9%	7.2%	4.9%	5.1%	4.8%	9.8%	-0.9%	6.8%	-0,7%	2.2%	3.1%
Mackóvár (volt Várunk Rád)	32.3%	- 18.1 %	23.5 %	- 11.3 %	15.5 %	-5.6%	18.8 %	-9.9%	11.0%	-4,8%	19.1 %	- 13.8 %
Napvirág (volt Gyerek-Virág és Napsugár)	6.0%	8.1%	11.1 %	1.0%	7.9%	2.0%	13.9 %	-5.0%	11.8%	-5,7%	1.2%	4.1%
Tündérkert (volt Hétszínvirág)	19.7%	-5.5%	14.1 %	-1.9%	15.1 %	-5.2%	11.5 %	-2.6%	15.8%	-9,7%	5.4%	-0.1%
Napsugár	39.5%	- 25.3 %	20.0 %	-7.9%	25.7 %	- 15.8 %	15.0 %	-6.1%	megszű nt		megszűnt	
Kincskereső	12.4%	1.8%	11.4 %	0.8%	megszűnt							
Szivárvány	18.2%	-4.0%	megszűnt									
Kerületi átlag	14.2%		12.1%		9.9%		8.9%		6.1%		5.3%	

3. Ábra – Óvodák száma kerületi RGYK átlagtól való eltérés mértéke szerint

KERÜLETI ÓVODÁKBA JÁRÓ SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYEREKEK

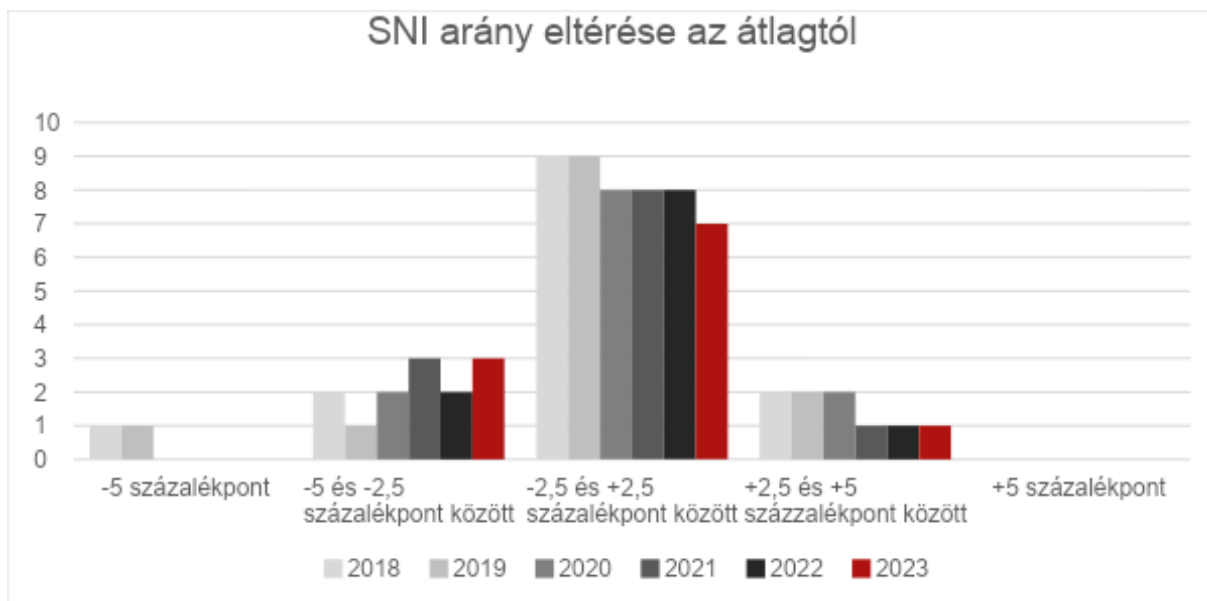
2018 és 2023 között a kerületi sajátos nevelési igényű (SNI) gyerekek aránya nőtt, 3,1-ről 3,7%-ra. A növekedés ugyanakkor nem meglepő, ha például a budapesti adatokat vesszük alapul azt láthatjuk, hogy a 2018-as 8,5%-os arányról 2023-ra 11,6%-ra nőtt az SNI-s óvodások aránya.

Az SNI gyerekek esetében a célkitűzés az volt, hogy egyik óvodában se legyen a kerületi átlagnál 2,5 százalékponttal több vagy kevesebb SNI-s gyerek. Már 2018-ban is viszonylag kevés olyan óvoda volt, ahol a kerületi átlagtól a meghatározott célnál nagyobb eltérés volt SNI-s gyerekek tekintetében. A korábban Gyerek-Virág (később Napvirág) és a Mackóvár óvodában egyáltalán nem volt SNI-s gyerek¹⁶, míg a Napsugárba, a Kincskeresőbe és a Szivárvány óvodába több mint kétszer annyi SNI-s gyerek járt, mint a kerületi átlag. A Gyerek-Virág relatív jó státusza a Napsugárral való összevonás következtében romlott, de a Napvirágba járó SNI-s gyerekek arányának eltérése a kerületi átlagtól még így is a kitűzött célon belül van. A Kincskereső és a Szivárvány megszűnésével a Katica és a Tündérkert korábbi, relatív jó státusza romlott és 2021-re ezekbe az óvodákba körülbelül kétszer annyi SNI-s gyerek járt, mint a kerületi átlag, de ezeknek az óvodáknak a relatív státusza is javult 2022-re (6. táblázat, 4. ábra). 2022 és 2023 között a Csodasziget és a Katica kerületi átlagtól való eltérése javult, az SNI-s gyerekek aránya pedig csökkent, a Székhelyóvodában viszont nőtt, mind a gyerekek aránya, mind a kerületi átlagtól való eltérés mértéke.

6. Táblázat – SNI-s gyerekek aránya óvodánként összesen, 2018-2023

év	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	arán y	eltéré s	arány	eltéré s	arán y	eltéré s	arán y	eltéré s	arány	eltéré s	arán y	eltéré s
Katica	4.6%	-1.5%	5.6%	-2.3%	5.5%	-1.9%	7.1%	-3.5%	7.2%	-2.7%	3.0%	0.7%
Pitypang	2.8%	0.3%	0.8%	2.5%	0.9%	2.7%	2.5%	1.1%	2.6%	1.8%	3.2%	0.5%
Tá-Ti-Ka	2.8%	0.4%	3.0%	0.3%	3.5%	0.0%	2.5%	1.1%	3.6%	0.8%	2.6%	1.1%
Mesepalota	0.8%	2.3%	0.9%	2.5%	0.9%	2.6%	0.9%	2.8%	3.8%	0.6%	6.8%	-3.1%
Csodasziget	1.4%	1.7%	1.4%	1.9%	1.3%	2.3%	3.7%	0.0%	6.2%	-1.7%	3.5%	0.2%
Virágkoszorú	4.7%	-1.6%	5.3%	-2.0%	4.1%	-0.6%	1.2%	2.4%	3.4%	1.1%	0.0%	3.7%
Százszorszép	0.8%	2.3%	1.4%	1.9%	2.3%	1.3%	2.4%	1.3%	2.2%	2.3%	3.0%	0.7%
(Székhelyóvoda	4.4%	-1.3%	4.8%	-1.5%	5.1%	-1.6%	3.7%	0.0%	4.5%	-0.1%	7.5%	-3.8%
Mackóvár (volt Várunk Rád)	0.0%	3.1%	2.5%	0.8%	5.6%	-2.1%	2.9%	0.8%	1.4%	3.1%	1.5%	2.2%
Napvirág (volt Gyerek-Virág és Napsugár)	0.0%	3.1%	0.0%	3.3%	1.3%	2.2%	3.8%	-0.1%	6.5%	-2.0%	7.0%	-3.3%
Tündérkert (volt Hétszínvirág)	1.5%	1.6%	0.0%	3.3%	7.0%	-3.4%	7.7%	-4.0%	7.9%	-3.5%	1.4%	2.3%
Napsugár	7.9%	-4.8%	8.0%	-4.7%	7.1%	-3.6%	6.7%	-3.0%	megszűn t		megszűnt	
Kincskereső	7.9%	-4.7%	11.4 %	-8.1%	megszűnt							
Szivárvány	9.1%	-6.0%	megszűnt									
Kerületi átlag	3.1%		3.3%		3.5%		3.7%		4.4%		3.7%	

¹⁶ Ennek oka, hogy egyes óvodák az alapító okirataikban foglaltak miatt nem fogadhattak be SNI-s gyerekeket.

4. Ábra - Óvodák száma kerületi SNI átlagtól való eltérés mértéke szerint

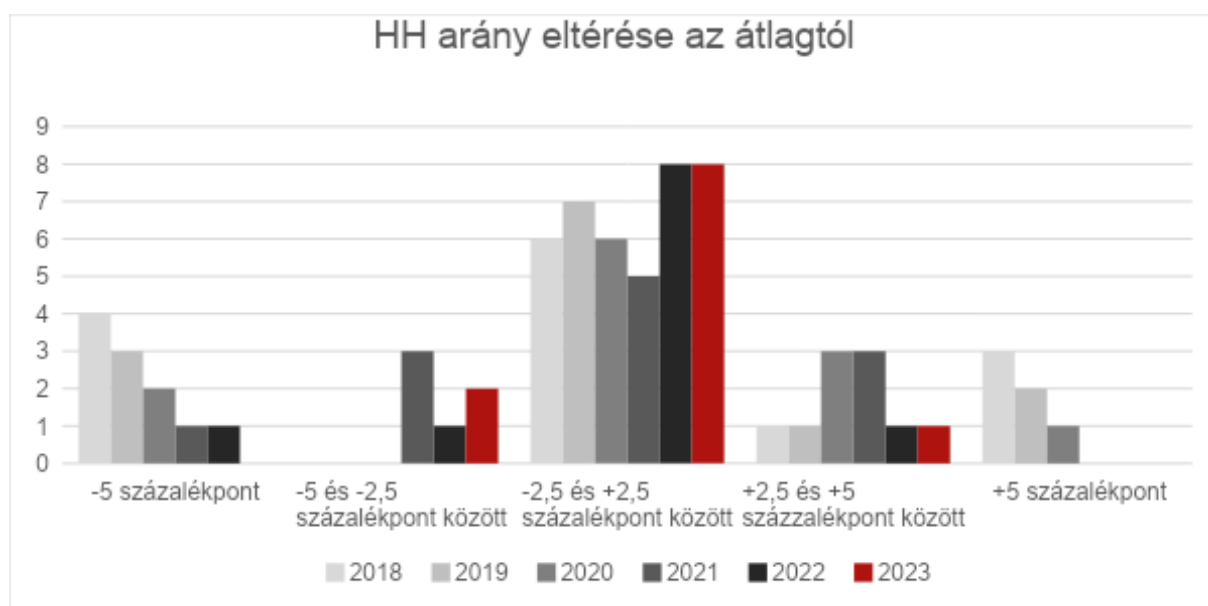
KERÜLETI ÓVODÁKBA JÁRÓ HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK

Hátrányos helyzetű (HH) gyerekek tekintetében az EU-s program célkitűzése szerint az egy óvodába járó HH-s gyerekek aránya felfele nem térhet el 5, lefele, 2,5 százalékpontnál többel a kerületi átlagtól. (A halmozottan hátrányos helyzet (HHH) definíciójában 2013-ban bekövetkezett változással összefüggésben a teljes intézményrendszerben radikálisan (összesen pár esetre) csökkent a HHH gyerekek aránya. Ebből kifolyólag csak a HH gyerekek arányát tekintjük mérvadónak.) A hátrányos helyzetű gyerekek aránya is jelentősen csökkent a kerületben 2018 és 2023 között: 6,8%-ról 3,5%-re (igaz, a 2022-es arányhoz képest némi növekedés látható). 2018-ban a HH-s gyerekek arányát tekintve a Csodasziget (13%), a Tündérkert (12,1%), a Napsugár (25%) és a Mackóvár óvoda (13,5%) volt a legrosszabb helyzetben. Elmondható, hogy 2023-ban minden óvoda felfele kevesebb mint 5 százalékponttal tér el a kerületi átlagtól. Eközben a 2018-ban relatív jó helyzetű Gyerek-Virág összetétele már 2021-re jelentősen átalakult. Ebben az óvodában 2021-ben a HH gyerekek aránya 12,7%-ra nőtt, ami a kerületi átlagot 7,3 százalékponttal haladta meg, ám ez a Napsugárral való összevonás után 2022-re mérséklődött, az idejáró gyerekek aránya azóta nem tér el a kerületi átlagtól. A korábban kiugróan rossz helyzetű Virágkoszorú óvoda 2022 óta a jobb státuszú óvodák között helyezkedik el. Mindeközben a szintén jó helyzetű Tá-Ti-Ka és Pitypang óvodákban sikerült a HH arányt a kitűzött 2,5 százalékpontos eltérés alá vinni. (lásd 7. táblázat, illetve 5.ábra).

7. Táblázat - HH-s gyerekek aránya óvodánként összesen, 2018-2023

év	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	arány	eltérés	arány	eltérés	arány	eltérés	arány	eltérés	arány	eltérés	arány	eltérés
Katica	7.7%	-0.9%	4.8%	2.0%	2.3%	2.9%	0.8%	4.5%	1.4%	1.3%	0.8%	2.7%
Pitypang	0.0%	6.8%	0.0%	6.9%	0.0%	5.3%	1.7%	3.6%	0.9%	1.9%	3.2%	0.3%
Tá-Ti-Ka	0.9%	5.9%	1.0%	5.9%	1.2%	4.1%	1.3%	4.1%	1.2%	1.6%	3.9%	-0.4%
Mesepalota	5.0%	1.7%	3.4%	3.4%	2.7%	2.6%	4.5%	0.8%	0.0%	2.8%	3.9%	-0.4%
Csodasziget	13.0%	-6.3%	15.3%	-8.4%	6.4%	-1.2%	4.9%	0.4%	4.9%	-2.2%	2.3%	1.2%
Virágkoszorú	8.2%	-1.5%	7.9%	-1.0%	5.5%	-0.2%	9.9%	-4.6%	1.1%	1.7%	2.6%	0.9%
Százsorszép	4.7%	2.1%	9.3%	-2.4%	6.8%	-1.6%	4.0%	1.3%	2.9%	-0.1%	5.2%	-1.7%
(Székhelyóvoda	2.2%	4.6%	4.8%	2.0%	5.1%	0.1%	8.5%	-3.2%	3.4%	-0.6%	2.2%	1.3%
Mackóvár (volt Várunk Rád)	13.5%	-6.8%	14.8%	-8.0%	11.3%	-6.0%	8.7%	-3.4%	6.8%	-4.1%	7.4%	-3.9%
Napvirág (volt Gyerek-Virág és Napsugár)	1.2%	5.6%	7.4%	-0.5%	5.3%	0.0%	12.7%	-7.3%	2.2%	0.6%	1.2%	2.3%
Tündérvirág (volt Hétszínvirág)	12.1%	-5.3%	7.8%	-1.0%	7.0%	-1.7%	6.4%	-1.1%	9.2%	-6.4%	8.1%	-4.6%
Napsugár	25.0%	-18.2%	13.3%	-6.5%	15.7%	-10.5%	6.7%	-1.4%	megszűnt		megszűnt	
Kincskereső	5.6%	1.2%	6.3%	0.5%	megszűnt							
Szivárvány	6.1%	0.7%	megszűnt									
Kerületi átlag	6.8%		6.9%		5.3%		5.3%		2.8%		3.5%	

5. Ábra - Óvodák száma kerületi HH átlagtól való eltérés mértéke szerint

ÖSSZEFOGLALÓ EREDMÉNYEK

Az 8. táblázatban bemutatott összefoglaló statisztikákból látható, hogy a változtatásokat megelőző 2018-as évhez, illetve, ahol a statisztikai adatok csak az ezzel az évvel való összehasonlítást teszik lehetővé, a 2020-as, illetve 2021-es évhez képest 2023-ra minden használt indikátor esetében csökkent a kerületi átlagtól való átlagos eltérés mértéke, ami arra utal, hogy közeledtek egymáshoz a kerület óvodái az odajáró gyerekek státuszát tekintve: a beavatkozás összességében sikeres volt.

Az intézményi dolgozók által romának vélt óvodások arányával számolt szegregációs index is csökkent, akár 2020-as és 2023-as számokat, akár a 2021-ben és 2023-ban felvett gyermekeket hasonlítjuk össze.

Monitoring jelentésünket két óvó megjegyzéssel zárjuk:

1. Bár egy év alatt bekövetkező változásokból nem szabad messzemenő következtetéseket levonni, érdemes lehet megemlíteni, hogy 2022 és 2023 között az illető évben beiratkozott roma gyermekek arányára vonatkozó szórásadat ill. a szegregációs index kicsit romlott. Ez még lehet zaj csupán, de kapcsolatban állhat azzal a szakirodalomból ismert megfigyeléssel is, hogy határozott közpolitikai figyelem, ösztönzők, elvárások, esetleg további beavatkozások nélkül, „maguktól”, a szegregációs mutatók egy még oly sikeres szegregáció-csökkentő beavatkozás első sokkja után hajlamosak lehetnek megint romlani – ennek a veszélynek a józsefvárosi óvodák is ki vannak téve.
2. Az iskolákkal kapcsolatban hagyományosan vizsgálat tárgya az iskolák közöttin túl az iskolán belüli, osztályok közötti szegregáció is. Óvodák, különösen kisebb óvodák esetén másféle megfontolások merülnek fel, ami a csoportbontást illeti, mint iskolák esetén, illetve nem feltétlenül vannak párhuzamos életkori csoportok, de a jelenség attól még előfordulhat – jövőbeli vizsgálatok során érdemes ezzel kapcsolatban is adatot gyűjteni majd, illetve az ilyenfajta szegregáció veszélyeire is felhívni az óvodapedagógusok, tagóvoda-vezetők figyelmét.

8. Táblázat - Indikátorok kerületi átlagtól való eltérés statisztikái

Indikátor	Év	átlag	szórás	átlagos abszolút eltérés	min	max	+5 százalékpont	+5 és +2,5 százalékpont	+2,5 és -2,5 százalékpont	-2,5 és -5 százalékpont	-5 százalékpont
RGYK	2018	0,015	0,1	1.124	-0.135	0.253	5	1	3	1	4
	2019	0,007	0,07	0.748	-0.105	0.115	5	0	3	2	3
	2020	0,007	0,07	0.658	-0.081	0.158	4	2	1	3	2
	2021	0,008	0,05	0.504	-0.064	0.099	4	2	1	4	1
	2022	0,005	0,04	0.363	-0.054	0.097	2	1	6	1	1
	2023	0.002	0.049	0.351	-0.041	0.138	2	0	6	3	0
SNI	2018	0,003	0,03	0.342	-0.031	0.06	1	2	9	2	0
	2019	0,002	0,03	0.338	-0.033	0.081	1	1	9	2	0
	2020	0,002	0,02	0.239	-0.027	0.036	0	2	8	2	0
	2021	0,001	0,02	0.182	-0.028	0.04	0	3	8	1	0
	2022	0	0,02	0.188	-0.031	0.035	0	2	8	1	0
	2023	-0.001	0.024	0.179	-0.037	0.038	0	3	7	1	0
HH	2018	0,007	0,06	0.681	-0.068	0.182	4	0	6	1	3
	2019	0,005	0,05	0.476	-0.069	0.084	3	0	7	1	2
	2020	0,005	0,04	0.363	-0.053	0.105	2	0	6	3	1
	2021	0,005	0,04	0.32	-0.045	0.073	1	3	5	3	0
	2022	0,003	0,03	0.222	-0.028	0.064	1	1	8	1	0
	2023	0.002	0.023	0.19	-0.027	0.046	0	2	8	1	0
Romák	2021	0.029	0.211	1.860	-0.327	0.443	6	1	0	0	5
	2022	0.018	0.130	1.052	-0.205	0.213	4	1	1	1	4
	2023	0.009	0.147	1.199	-0.239	0.313	4	1	1	2	3
NSZH	2021	0	0.168	1.203	-0.384	0.266	5	0	1	2	4
	2023	-0.003	0.116	0.771	-0.236	0.133	4	2	2	0	3
Külföldiek	2021	-0.017	0.485	4.251	-0.400	1.314	3	0	0	0	9
	2022	-0.011	0.388	3.356	-0.452	0.856	4	0	0	0	7
	2023	0.038	0.273	2.243	-0.318	0.682	4	1	1	0	5

FELHASZNÁLT IRODALMAK LISTÁJA

Józsefváros Önkormányzata (2023). Összefoglaló kutatási jelentés a „Befogadó óvodák” programról. A gyerekek tagóvodák közötti eloszlásának változása a szülők társadalmi státusa és etnikai háttere szerint a Józsefvárosi Óvodákban, 2020-2023. Hatástanulmány.

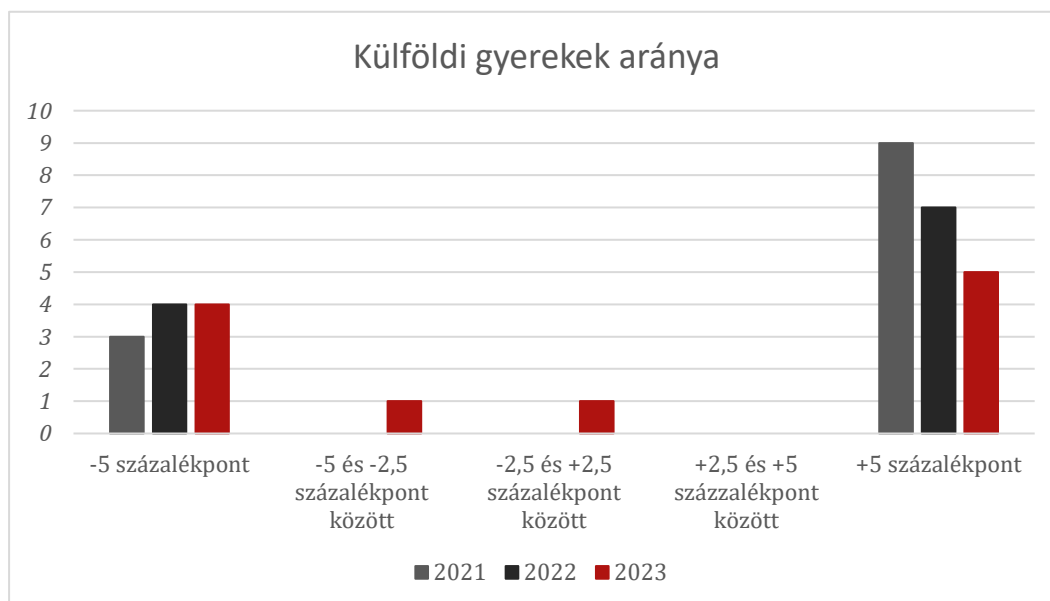
Kertesi, Gábor, Kézdi, Gábor (2009). Általános iskolai szegregáció Magyarországon az ezredforduló után. Közgazdasági Szemle, 56. évfolyam, 959-1000. old. Elérhető: https://epa.oszk.hu/00000/00017/00164/pdf/1_kertesi-kezdi.pdf

FÜGGELÉK

9. Táblázat – Külföldi (nem magyar anyanyelvű) gyerekek aránya óvodánként 2021-2023

év	2021		2022		2023	
	arány	eltérés	arány	eltérés	arány	eltérés
Katica	11.9%	1.2%	16.7%	-3.1%	18.3%	-7.5%
Pitypang	0.0%	13.1%	0.0%	13.6%	0.0%	10.9%
Tá-Ti-Ka	6.5%	6.6%	20.0%	-6.4%	12.5%	-1.6%
Mesepalota	-	-	8.1%	5.5%	20.8%	-10.0%
Csodasziget	32.4%	-19.4%	28.8%	-15.2%	7.1%	3.7%
Virágkoszorú	33.3%	-20.3%	20.4%	-6.8%	11.4%	-0.5%
Százszorszép	6.7%	6.4%	9.6%	4.0%	5.7%	5.2%
Székhelyóvoda	-	-	13.5%	0.1%	6.9%	4.0%
Mackóvár (volt Várunk Rád)	3.6%	9.5%	7.7%	5.9%	4.5%	6.3%
Napvirág (volt Gyerek-Virág és Napsugár)	-	-	7.1%	6.4%	21.7%	-10.9%
Tündérvirág (volt Hétszínvirág)	8.3%	4.7%	2.6%	11.0%	20.0%	-9.1%
Napsugár	0.0%	13.1%	megszűnt			
Gyerek-Virág	17.4%	-4.3%	megszűnt			
Kincskereső	megszűnt					
Szivárvány	megszűnt					
Kerületi átlag	13.1%		13.6%		10.9%	

6. Ábra - Óvodák száma a kerületi külföldi gyerekek arányának átlagtól való eltérés mértéke szerint

A 2023-ban használt, egyes tagóvodáknak eljuttatott adatfelvevő ív

	2023-ban beóvodázott gyermek	2022-ban beóvodázott gyermek	2021-ban beóvodázott gyermek	2020-ban vagy előtte beóvodázott gyermek	Összesen a tagóvodában (1+2+3+4)
gyermekek száma összesen					
ebből: roma nemzetiségű gyermek					
ebből: nem magyar anyanyelvű gyermek†					

† Kérjük, a romani/lovári/beás anyanyelvű gyermekeket a roma nemzetiségűhöz számolják

	óvodai csoport I	(óvodai csoport II)	(óvodai csoport III)	(óvodai csoport IV)	(óvodai csoport V)	(óvodai csoport VI)	(óvodai csoport VII)	Összesen a tagóvodában (1+2+3+4+5+6+7)
gyermekek száma összesen								
ebből: roma nemzetiségű gyermek								
ebből: nem magyar anyanyelvű gyermek†								